

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการให้บริการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรม
ทันตสุขภาพ และการเกิดโรคฟันผุของเด็กอายุ 2-3 ปี อำเภอบางมูลนาก
จังหวัดพิจิตร

ชื่อและนามสกุล นางสาวเจียรไน ตั้งดิยะพันธ์

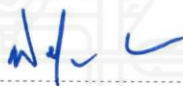
วิชาเอก บริหาร โรงพยาบาล

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เพ็ญศิริินภา
2. อาจารย์ ดร.ธีระวุธ ธรรมกุล

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2562

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์)



กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เพ็ญศิริินภา)



กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ธีระวุธ ธรรมกุล)



ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา รุ่งโรจน์วิชย์)

๒๗

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมทันตสุขภาพ และการเกิดโรคฟันผุของเด็กอายุ 2-3 ปี อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ผู้วิจัย นางสาวเจียรไน ตั้งติยะพันธ์ รหัสนักศึกษา 2595000189 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เพ็ญศิริรักษา (2) อาจารย์ ดร.ธีระวุธ ธรรมกุล

ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง การได้รับการบริการส่งเสริมทันตสุขภาพ พฤติกรรมทันตสุขภาพ และการเกิดโรคฟันผุของเด็กอายุ 2-3 ปี อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง กับการได้รับการบริการส่งเสริมทันตสุขภาพของเด็กอายุ 2-3 ปี และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการบริการส่งเสริมทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมทันตสุขภาพ และการเกิดโรคฟันผุในเด็กอายุ 2-3 ปี

ประชากรที่ศึกษาเป็นเด็กอายุ 2-3 ปี ในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำนวน 612 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายจากศูนย์เด็กเล็ก 8 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบบันทึกผลการตรวจสุขภาพช่องปาก และแบบสอบถามพฤติกรรมที่มีค่าความเที่ยงโดยใช้การทดสอบ 2 ครั้ง เท่ากับ 0.725 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า (1) ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 36.53 ปี เป็นบิดาหรือมารดาของเด็ก ประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มากที่สุด เด็กร้อยละ 57.0 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพเลย มีเพียงร้อยละ 25.4 ที่ได้รับการครบทุกครั้ง จากการตรวจสุขภาพช่องปากเด็ก พบว่า เด็กมีฟันผุร้อยละ 35.8 โดยมีฟันผุมากกว่า 4 ซี่ร้อยละ 13.0 พบแผ่นคราบจุลินทรีย์ที่ฟัน 4 ซี่หรือนาน ร้อยละ 23.3 และพบฟันมีรอยขุ่นขาวมากถึงร้อยละ 46.1 ในส่วนของคะแนนพฤติกรรม พบว่าคะแนนพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กอยู่ในระดับดีมาก ส่วนคะแนนพฤติกรรมการบริโภคของเด็ก อยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการได้รับการบริการส่งเสริมทันตสุขภาพของเด็กพบเฉพาะปัจจัยด้านอายุ และ (3) การได้รับการบริการส่งเสริมทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการแปรงฟันก่อนนอน ให้กับเด็ก การบริโภคน้ำหวาน/น้ำอัดลมของเด็ก และการปล่อยให้เด็กนอนหลับคาขวดนม ส่วนการได้รับการบริการส่งเสริมทันตสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดฟันผุของเด็ก

คำสำคัญ เด็กก่อนวัยเรียน บริการส่งเสริมทันตสุขภาพ พฤติกรรมทันตสุขภาพ โรคฟันผุ

Thesis title: The Relationship Between Receipt of Dental Health Promotion Service and Dental Health Behavior and Dental Caries among 2–3-year-old Children in Bang Mun Nak District, Phichit Province

Researcher: Miss Jiaranai Tangtiyapan; **ID:** 2595000189;

Degree: Master of Public Health; **Thesis advisors:** (1) Dr. Nittaya Pensirinapa, Associate Professor; (2) Dr. Theerawut Thammakul, Lecturer;

Academic year: 2018

Abstract

The objectives of this survey research were to study: (1) personal factors of parents, receipt of dental health promotion service, dental health behavior and dental caries; (2) the relationship between personal factors of parents and receipt of dental health promotion service; and (3) the relationships between receipt of dental health promotion service and dental health behavior and dental caries, all among 2–3-year-old children in Bang Mun Nak district, Phichit province.

The study involved 193 2–3-year-olds selected using simple random sampling from 612 children in the age group from 8 day-care centers in the district. Research tools were an oral examination form and a dental health behavior questionnaire with a test-retest reliability value of 0.725. Data were analyzed using descriptive statistics and chi-square test.

The results showed that: (1) among all parents/respondents, most of them were female aged 36.53 years on average, worked as traders or in private business, and completed secondary school. Among the children, 57% had never received dental health promotion service and only 25.4% had received a full course of such service (every 6 months); based on children's oral examination, 35.8% had dental caries, 13% had dental caries in more than 4 teeth, 23.3% had visible plaque in the 4 upper anterior teeth, and 46.1% had white spot lesions. As for dental health behavior scores, most children had a very good score for brushing but a moderate score for food consumption. (2) the only personal factor of parents significantly associated with the receipt of dental health promotion service was parents' age. and (3) the receipt of dental health promotion service was significantly associated with children's brushing before going to bed, consumption of sugary or soft drinks and use of bottle milk at bedtime. But there was no association between the receipt of dental health promotion service and dental caries in the children.

Keywords: Pre-school Children, Dental Health Promotion Service, Dental Health Behavior, Risk factor, Dental Caries

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากท่านประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เพ็ญศิริรักษา และอาจารย์ ดร.ธีระวุธ ธรรมกุล ที่ได้ให้แนวคิด คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์มากมายในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนได้ช่วยพิจารณาแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนการทำวิจัย อีกทั้งยังให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และติดตามการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ รวมถึงคณาจารย์ ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย จึงขอ ขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจสอบแบบสอบถาม ที่เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ แก่การวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกและช่วยให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เจียรไน ตั้งติยะพันธ์

กุมภาพันธ์ 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ปัญหาฟันน้ำนมผุในเด็กปฐมวัย	7
แนวทางการจัดบริการส่งเสริมทันตสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในเด็กปฐมวัย	17
พฤติกรรมทันตสุขภาพ ในเด็กปฐมวัย	19
ปัญหาฟันผุ และบริการส่งเสริมทันตสุขภาพ ในเด็กปฐมวัยในอำเภอบางมูลนาก	
จังหวัดพิจิตร	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
ข้อมูลทั่วไป และการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพ พฤติกรรมทันตสุขภาพ	
และการเกิดโรคฟันผุของเด็ก	33
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง กับการได้รับการส่งเสริม	
ทันตสุขภาพของเด็ก	41
ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพ กับพฤติกรรม	
ทันตสุขภาพและการเกิดโรคฟันผุของเด็ก	43
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
สรุปการวิจัย	54
อภิปรายผล	57
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	69
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	70
ข เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริม	
ทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมทันตสุขภาพและการเกิดโรคฟันผุของเด็กอายุ 2-3 ปี	
อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร	72
ค ผลการประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (IOC)	76
ประวัติผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	จำนวน และร้อยละของเด็กอายุ 2-3 ปี อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร และผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=193)	33
ตารางที่ 4.2	จำนวน และร้อยละของเด็กอายุ 2-3 ปีอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำแนกตามการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพ และดัชนีฟันผุ ถอน อุด (n=193)	35
ตารางที่ 4.3	จำนวน และร้อยละของเด็กอายุ 2-3 ปีอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำแนกตามพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กจากผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม (n=193)	35
ตารางที่ 4.4	จำนวน และร้อยละของเด็กอายุ 2-3 ปีอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภค (n=193)	37
ตารางที่ 4.5	จำนวน และร้อยละของเด็กอายุ 2-3 ปี อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำแนกตาม พฤติกรรมทันตสุขภาพ และสภาวะฟันผุ (n=193)	39
ตารางที่ 4.6	ความสัมพันธ์ระหว่างการปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง กับการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพของเด็ก	41
ตารางที่ 4.7	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการแปรงฟันตอนเช้าให้กับเด็กโดยผู้ปกครอง	43
ตารางที่ 4.8	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการแปรงฟันก่อนนอนให้กับเด็กโดยผู้ปกครอง	44
ตารางที่ 4.9	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์	45
ตารางที่ 4.10	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการบริโภคนมจืดของเด็ก	46
ตารางที่ 4.11	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการบริโภคนมหวานของเด็ก	46
ตารางที่ 4.12	ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการบริโภคนมเปรี้ยวของเด็ก	47

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรม การบริโภคขนมหวานและเหนียวติดฟันของเด็ก.....	48
ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรม การบริโภคขนมกรุบกรอบของเด็ก.....	48
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรม การบริโภคน้ำหวาน/น้ำอัดลมของเด็ก.....	49
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรม การนอนหลับคาขวดนมของเด็ก.....	50
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับพฤติกรรม การกินขนม ระหว่างมื้ออาหารหลักของเด็ก.....	50
ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับการเกิดฟันผุ ของเด็ก.....	51
ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับการมีรอยบุ๋มขาว ที่ฟันของเด็ก.....	51
ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพกับการมีคราบ จุลินทรีย์ที่ฟัน 4 ซี่หน้าบนของเด็ก.....	52
ตารางที่ 4.21 สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และสภาวะทันตสุขภาพ (n=193)	53

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 3

